

Učiteljski Tovariš

Glasiło „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsečina: Bratje Slovani! — Iv. Šega: Govor na koncu šolskega leta 1867. — L. Lavtar: Močnikovo razštevaje. — Janko Leban: O pravopisju v slovenski ljudski šoli. — Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“. — Naši dopisi. — Vestnik.

Bratje Slovani!

Dne 14. rožnika letošnjega leta bode ravno 100 let, ko se je narodil v Hodslavicah, mali moravski vasi, slavni zgodovinar češki Frančišek Palacký, katerega je imenovala hvaležna udanost češkega naroda po pravici „očetom narodovim“!

Ta spomin budi v srcih vseh Čehov resna in globoka čustva hvaležnosti do moža, na čegar delovanju, naporu in znanju sloni v češki zgodovini velepomembno dejstvo našega narodnega prebujenja iz neskončne duševne in gmotne bede, v katero so spravile češki narod bridke nezgode minulih dveh stoletij. To dejstvo pomenja mogočen prehod iz prežalostnega ponižanja in splošnega propada v novo, silno in zdravo življenje, ki sedaj krepko napreduje v vseh plemenitih smereh človeških teženj.

Veliko dejstvo, preporod češkega naroda in njegov povrat k dostojnemu življenju, je v svojem začetku in

v daljšem razvitku večinoma delo Frančiška Palacke-kega, ki je izkopal z neumorno pridnostjo iz globin pozabljenosti, obdarjen z velikim duhom in prešinjjen od vznesene ljubezni k narodu svojemu, veličasten zaklad minulih zgodeb svoje domovine in v obsežnem zgodovinskem delu narisal usodo, nekdanjo moč in pomen češke, prav v srcu Evropinem ležeče države.

Z monumentalnim tem delom je zavrnil nalašč širjene laži in obrekovanja, razjasnil pomenljivi vpliv naroda češkega na politično zgodovino, razvoj kulturni in osvobojenje človeštva, dokazal pravo njegovo na neodvislo življenje in samostojno mesto med sočasnimi prosvetljenimi narodi in podal obupajočim novih sil, čilosti in navdušenja k boju za čast in življenje narodovo.

V tem mnogostranskem dolgoletnem boju se je postavil Frančišek Palacký na čelo prednih vojev, s svojim imenom, moško odločnostjo in z nevsakdanjo bistromnostjo je pripravljajal pot češkemu narodu, premagal

Govor na koncu šolskega leta 1867.

Visoko častiti gospodi!

Prosim, dovolite, da jaz v' imenu svojih součencov in učenk k' Vam nekoliko besed govorim. Vesel dan je danes za nas; dan šolske skušnje je prav za prav za nas svetek, pa še veselejši zato, ker se je danes tukaj tolko visoko častitih gospodov zbralo, vsim jaz serčno zahvalim za čast, kero ste nam napravili. Vsim častitim gospodom serčna zahvala; posebno pa, Vam, visoko častiti gospod knezoškofovski duhovni svetovavec Lavantinske in Sekovske škofije, dekan Jurjovski, ker ste danes k' nam prišli, kak namestnik milostlivi- ga knezoškofa, in tak naše veselje močno povikšali, hvala tudi Vam, blagorodni gospod c. kr. okrajni predstojnik za veliko ljubezen, kero ste danes nam skazali, ker ste se tak ponižali in nas malih otročičov obiskavat prišli. Zahvalujem se vsim staršem in gospodom učnikom. —

Vas pa, dragi moji součenci in učenske, prosim, spomnite se danes, na koncu šolskega leta na dobrote, kere ste od gospodov učnikov zadobili, ker si so močno prizadevali, nas s potrebnimi nauki obogateti. — Kaj pomaga človeku polna hiša blaga, glava pa prazna? Modrost se z' dnarjom kupiti ne dá, da bi vedel z' blagom

modro ravnati. Posvetno blago brez dobrih nauk je prah na cesti, keriga veter odnese, alj pa dež v blato spremeni. —

Blago v škrinjah moli snejo, dnarje tati pokradejo; le kar dobriga vemo in znamo, nam ničče vzeti ne more. Modra glava več valâ, kak srebro in zlato. Oblubimo tedaj danes gospodom učnikom, da hočimo po njihovih naukih živeti, da hočimo svoje učnike kak svoje dobrotnike sploh poštovati, in njih ljubiti; ker tiste zaničuje, pokaže, da je njegovo serce hudobno. — Velke so dobrote, kere otroci od staršev dobijo, pa še vekše so tiste, kere od gospodov učnikov prejmejo. — Dobro je to poznal nek Persijski kralj z' imenom Hermover, ker je svojga učenika tak, alj še bolj poštoval, kak svojga očeta. Imenitni moževi njega pitajo, zakaj bi on učenika bolj poštoval kak očeta? On pa odgovori: „Od očeta sem kralstvo dobil, kero bom kratek čas imel, čednosti pa, kere sim se naučil od učnikov, bojo sploh moje premoženje, in bojo mene v srečno večnost pelale.“ Tak je tudi govoril Macedonski kralj Aleksander. On je rekel: „Svojemu očetu se moram zahvaliti „da živim“, svojemu učniku pa se moram zahvaliti „da vem dobro živeti“. — Spoštovati tedaj čemo svoje učnike kak duhovne starše, to je danes naše močno naprejšetje. —

vse neštevilne ovire in končno zagotovil njegov obstanek, jasno določil njegov program težeči k svobodi in prostosti vsega človeštva. Znanstveno svoje delovanje je začel Fr. Palacký na široki podlagi slovanski in s tem mnogo prispel k vzajemnemu zblizanju slovanskih plemen, katero se je jasno in izrecno pokazalo na znamenitem shodu avstrijskih Slovanov l. 1848. v Pragi, „h kateremu“, po besedah tega shoda, „so se prvič, odkar nas omenja zgodovina, sešli raztrošeni udje velikega debila slovanskega v lepem številu iz daljnjih pokrajin, da bi se zopet liki bratje med seboj mirno posvetovali o skupnih svojih zadevah in se odločno izjavili, da hočejo svoji narodnosti v Avstriji z vsemi dovoljenimi sredstvi pridobiti popolnega priznanja istih pravic v državi, katere uživata naroda nemški in madjarski, zanašajoč se pri tem na močno podporo, katera vre in kipi v vsakem zares svobodnem srcu za pravično stvar“.

Fr. Palacký je bil celega pol stoletja voditelj duševnega razvitka češkega in si je pridobil za svoj narod neumrljivih zaslug s svojimi „Dějinami národu českého“ in drugimi zgodopisnimi deli, z izdajanjem „Starých letopisů českých“, „Archivu českého“, z ustanovitvijo in vodstvom „České Matice“ in s svojimi deli v Muzeju češkem.

Svět kralj. glav. mesta Prage, v katerem mestu je živel in deloval in katerega častni občan je bil, zmatra v prvi vrsti za svojo dolžnost in nalogo, da dostojno počasti spomin velikega Čeha; zato je sklenil počastiti stoletnico rojstnega dne Frančiška Palackega z veliko slavnostjo, dostojno njegja spominu in narodu, s slavnostjo, pri kateri se položi temeljni kamen spomenika in katera bo ohranila trajen spomin prihodnjim vekom.

V ta namen je pozval mestni svět skupno z mesti v okolici podpisani slavnostni odbor, da naj izvrši to svojo nalogo kolikor mogoče častno in slovesno.

Slavnosti se bodo vršile 18., 19. in 20. rožnika t. l. v Pragi.

Zdaj se še enkrat k' Vam, visoko častiti gospod Dekan, obrnem in prav serčno prosim v' imenu svojih součencov in učenk, da bi nas po svoji milosti sodili, z' našimi slabosti poterpljenje imeli, in nam perzanesli, če v' eni alj ovi reči nismo zadostili, prihodnič hočimo to dostaviti.

Prišel je čas ločitve, zato stopi deklica naprej, in daruj visoko častitemu gospodu Dekanu in blagorodnemu gospodu okrajnemu predstojniku šopek rožič v' znamenje naše serčne ljubezni. — Za slovo pa prosim Vas, gospod Dekan, povzdignite svoje roke in pozovite iz nebes dol sem na nas božji blagoslov, da bomo večno srečni, in vekomaj zveličani.

(Zdaj vsi pokleknejo. Potem vstanejo in rečejo: Hvaljen bodi Jezus Kristus.) — — —

Ta govor sem dobil med prašnimi starinami starčakučitelja, katerega kosti že davno trohne pod črno odejo matere zemlje ob zeleni Sotli. Podajam ga cenjenim bravam in bravcem v oni pisavi, kakor se nahaja v originalu. V marsikakem oziru je gotovo ta govor zanimiv, ker se spozna nekoliko ves slovesen običaj koncem leta in tudi v jezikovnem oziru ima vrednost, da se spozna slovenščina onih let.

Iv. Šega.

Vabimo k temu dostojnemu izrazu hvaležnosti češkega naroda napram njegovemu velikemu probuditelju vse drage brate po širih krajih slovanskih, da bi prišli in z nami proslavili spomin velikega Čeha in Slovana in s tem tudi spomin probujenja češkega naroda in ideje slovanske.

Z odkritosrčno in iskreno udanostjo širimo Vam naproti svoje roke in Vas vabimo k gostoljubnemu svojemu ognjišču, v kraljevsko, zlato, slovansko našo Prago, in Vam kličemo nasproti presrčni

Na zdar!

Dano v Pragi dne 10. sušca l. 1898.

Odbor za proslavo stoletnice rojstnega dne Frančiška Palackega v Pragi.

JUDr. Jan Podlipny,

starosta král. hlav. města Prahy,

čestný předseda.

Karel Vendulák,

za obec král. hlav. města Prahy,

místopředseda.

Ferdinand Voiti,

za obec král. hlav. měst Prahy,

předseda.

Močnikovo razštevaje.

(Spisal prof. L. Lavtar.)

Rer v rabi izraza „razštevaje“ nismo dosledni, je treba, da izpregovorim nekoliko besedi o njem, preden se podam h glavni nalogi. Močnik piše v svoji nemški računici: „Eine Zahl durch eine andere messen oder theilen, heißt dividieren,“ kar je v njegovi poslovenjeni računici prav dobro izraženo z besedami: „Število s številom meriti ali deliti, se pravi razštevati“. Reči moram, da se zadnjemu izrazu dolgo časa nisem mogel privaditi, in vendar je izvršten, a ne samo za silo dober. Ako n. pr. hočem pozvedeti, a) kolikokrat je 4 v 12, ali b) koliko je $\frac{1}{3}$ od 12, moram število 12 razstaviti na enake dele ($12 = 4 + 4 + 4$) ter določiti a) število takih delov, ali b) kolikost enega dela, kakoršno razstavljanje se najlaglje vrši v obliki množenja (naštevjanja) na vprašanje a) kolikokrat 4 je 12, ali b) 3 krat koliko je 12. Število 12 je torej „razšteti“, ako ga imamo a) meriti, ali pa b) deliti. — Merjenje radi prevajajo na ponavljano odštevaje, kar pa prav za prav spet le name-rava, da se število 12 razšteje. Poprimimo se torej sploh izraza „razštevati“ za tuji „dividieren“. Iz enakega vzroka se poslužujmo za „multiplicieren“ izraza „naštevati“. Vse štiri računске vršitve bi imele potem imena: Seštevaje, odštevaje, naštevaje in razštevaje.

Razštevaje je a) ustno in b) pismeno. Zadnje, kakor ga obravnava Močnik, mi že dolgo časa ne da miru, in zdi se mi skrajni čas, da ga natančneje prerešetamo. Hočem se torej v tem spisu osobito s čistim pismenim razštevanjem pečati, ustno in uporabno razštevaje pa le mimogrede omenjati, kjer se mi to zdi potrebno.

Močnik piše (navod str. 129): „Pismeno razštevaje se le malo razloči od ustnega merjenja ali deljenja. Deliti se ima posamezna mesta*) začeni pri najvišem; ako se deli stotice, se dobi stotice; ako se deli desetice, se dobi desetice; ako se deli ednice, se dobi ednice.“

*) Prav za prav mest ne moremo deliti, ampak le število enot na vsakem teh mest.

Te misli so jako dobre, ako bi jih razvijal in osvetlil Močnik na primerih n. pr. tako, kakor hočem v tem spisu na primernem mestu pokazati. Močnik piše dalje: „Najprej obravnavamo naloge, pri katerih se nima prehajati na drug red. N. pr. Naj se deli 96 s 3.

$$\begin{array}{r} DE \quad DE \\ 96 : 3 = 32 \\ 9 - \\ \hline 6 \\ \hline 6 \end{array}$$

Z začetka se more zaradi lažjega vzora dekadični pomen posameznih števil s črkami nad njimi zaznačiti.

1. V zmislu merjenja. Kolikokrat je 3 v 96? 3 je v 9 E 3 krat, v 9 D torej 30 krat; napišemo torej za ednačajem 3 D. Zdaj se pa hočemo prepričati, ali je 3 v 9 D natančno 30 krat; 30 krat 3 je 90 ali 9 D, te napišemo pod 9 D in odštevamo. Ali kaj ostane? Torej je 3 v 9 D natančno 30 krat. — Zdaj pa poiščimo, kolikokrat je 3 v 6 E; zato napišemo 6 E doli, 3 je v 6 E 2 krat; ti 2 E napišemo za 3 D; 2 krat 3 je 6; ako napišemo te 6 pod 6 E in odštevamo, ne ostane nič. 3 je torej v 96 30 krat in 2 krat t. j. 32 krat.

2. V zmislu deljenja: Koliko je 3. del od 96? Ako 9 D na 3 enake dele razdelimo, pridejo na 1 del 3 D; te napišemo na desni. Razdeljene so torej 3 krat 3 D ali 9 D; te napišemo pod 9 D in odštevamo. Nobena D ne ostane. — Deliti imamo še 6 E, postavimo jih doli. Ako delimo 6 E na 3 enake dele, prideta na 1 del 2 E; te postavimo na desno. Delili smo torej 3 krat 2 E ali 6 E; 6 E od 6 E ne ostane nič. Tretji del od 96 so torej 3 D in 2 E, t. j. 32.

Tu smo 96 s 3 merili in delili. Število z drugim meriti ali deliti, se pravi razštevati. Število 96, katero merimo ali delimo, se imenuje deljenec; število 3, s katerim merimo ali delimo, delitelj; število 32, katero pri merjenju ali deljenju dobimo, količnik.“

Takisto postopa Močnik za slučaje:

$$„426 : 2, 78 : 2, 347 : 4“$$

samo da pri enem primeru meri, pri drugem pa deli. Postopanje pri primeru

$$„24867 : 81“$$

je prejšnjemu podobno in zaradi krajšega tega ne navajam, vendar je pa dobro, če čitatelj mojega spisa to postopanje prebere v navodu str. 159, da moje sledeče besede do čistega razume. Močnik sam pristavi besede: Aus dieser umständlich gehaltenen Entwicklung ersehen die Schüler i. t. d.

Ako si ogledaš taka dolga razvijanja, si prisiljen, da se vprašaš, ali je otrok zares zmožen, da jih prenaša in prebavi. Izrazim celo prepričanje, da večina učiteljev ne razvija teh pravil po Močnikovem načinu, če pa to že enkrat za silo stori, da pozneje vendarle v mehanškem razštevaju uri, katero so stari učencem kar naravnost pokazali, ne da bi jih poprej z dolgimi razpravami begali. Mehanizma pa, ki ga učenci ne razumejo, vendar ne moremo in ne smemo odobravati. Vsiljuje se nam torej vprašanje:

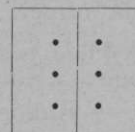
Ali je mogoče pouk iz računstva tako urediti, da se učitelj vsakemu dolgemu razpravljanju ogiblje ter učenca le vodi, vse drugo pa njegovemu razumu prepušča?

Na to vprašanje sem odgovoril že s svojim načrtom za pouk iz računstva na enorazrednicah, ki sem ga priobčil

v „Popotniku“. Prosim pa pri tej priložnosti, da vsak ta načrt, kdor se ž njim peča, s pomislekom prebira od konca do kraja, ne le tu pa tam, in naj si zvezo posameznih členov dobro ogleda, če hoče dospeti do veljavne razsodbe o njem. Na to vprašanje pa hočem tudi v tem spisu odgovoriti z ozirom na učenca v prvem šolskem letu, osobito pa z ozirom na pismeno razštevaje.

Pri pouku iz računstva se premalo oziram na svojost učenca in na svojost predmeta, in od tod izvirajo marsikateri težave. Preden torej preidem k svoji nalogi, hočem na tri težke pomote opozoriti, ki jih zagrešimo pri pouku iz računstva. 1. pomota: Računska snov že od začetka ni prav urejena.

O tem sem že mnogo govoril in pisal, in ravno o tej točki se pedagogi največ pričkajo. Pri nas v Avstriji, to je v Močnikovih računicah, nahajamo še zmerom vsestransko obravnavanje števil, katero so nam zanesli od tam, kjer kujejo za nas zveličalne ideje. Malokomu pa pride na misel, da je Nemčija jela popuščati to metodo, da so ji celo oni dali slovo, kateri so jo navadno zastopali, ker so spoznali pri pouku, da so na napačnem poti. Ali se to pravi računati, če otroci gledajo na sliko

in ž nje bero, da je:

$$3 + 3 = 6, 6 - 3 = 3, 2 \times 3 = 6, 3 \vee 6 = 2, \frac{1}{2} \text{ od } 6 = 3?$$

Nehote mi pride na misel knjiga: „Das Rechnen im ersten Schuljahre. (Zahlenraum 1—20.) Von Josef Gauby“, ki je v Gradcu zagledala beli dan. Po svoje je izvrstno sestavljena in kaže na spretnega učitelja, ki hoče obrabljeno idejo z vso silo rešiti, vendar se pa bistveno ne razloči od Močnikovih knjig. V nji se vidi, kako se otroci z vso silo pripravljajo, da bi za vsestransko obravnavanje števil — t. j. za prisvojitvev neprebavljive tvarine — postali zmožni: V to svrhu se pečajo v številnem prostoru 1—5 s štenjem, s številno podobo, s številko, kar je drugače prav lepo obravnavano, spoznavajo posamezna števila, se bavijo z razstavljanjem*) teh števil na dva dela, s prištevanjem, z odštevanjem najprej z vsakim zase in potem z obojima v zvezi, z dopolnjevanjem in primerjanjem števil, s pojmi „enkrat“, „dvakrat“, „trikrat“ . . . da se pripravljajo na nadaljevano razstavljanje števil tudi na več kot 2 dela in na naštevanje, končno se pečajo z naštevanjem in merjenjem števil. Kolikovrstna snov za malo glavico!

V številnem prostoru 1—10 postopa Gauby kakor Močnik. „Von 5 aufwärts bis 10 ist dann der von Močnik eingeschlagene Weg am Platze“, so Gaubyjeve lastne besede), pri katerem postopanju pa vendar potreba skozi vsa okna gleda, da je le dobro, ako se kolikor mogoče poslužujemo štetja in da ločimo prištevanje, odštevanje, naštevanje in merjenje drugo od drugega, če tudi le pri vsakem posameznem številu, kakor to stori Gauby. V številnem prostoru do 20 se Gaubyjevo postopanje razloči od Močnikovega — na jeziku mi leži beseda „navidezno“ — ker obravnava vse vrste računov drugo poleg drugega, četudi postopa ves čas po celem prostoru. „Auch von 10 aufwärts noch von einer Zahl zur anderen vorzu-

*) Ko si učence izuril v prištevanju in odštevanju, razstavlja otroci števila samostojno, po tem poti pa mora učitelj postaviti vprašanje na vprašanje, da doseže svoj zmoter.

schreiten, wie Močnik es macht, können wir nicht gut-heissen. Das Zerlegen über 1 2 hinaus wird ermüdend, ist zeitraubend und für das weitere Fortschreiten des Unterrichts ganz und gar unnöthig . . . Nachdem man die Zahlen von 10—20 vorgeführt und die Schüler mit der Anschrift derselben vertraut gemacht hat, gruppiere man die Uebungen für das Zu- und Wegzählen, Vervielfachen und Messen derart, dass sich die Schüler fortwährend im ganzen Zahlengebiete (1—20) zu bewegen haben . . .“

Prepričan sem, da doseže Gauby po novi skrpani metodi za svoje prvo šolsko leto boljše uspehe kakor poprej — celo take, da ga kratkogledi občudujejo, vendar pa on ne pripravlja za prihodnji pouk iz računstva. Tudi njegovo postopanje ni nič drugega kot branje zneskov iz številnih podob, katere ali napiše na tablo, ali pa sestavlja iz kroglic na računskem stroju ali iz palčic i. t. d. On ne računa, t. j. on ne vadi učencev, da bi iskali število iz danih števil po spoznanem zakonu, kar se pa lahko od začetka že zgodi. Recimo, da smo otroka že seznanili s števili do 10 in z vsem drugim potrebnim gradivom, kakor je to razvideti iz moje prve računice, recimo da otroci znajo šteti in da tudi vedo, kako se od števila za 1, 2, 3 . . . dalje šteje, potem jim že lahko damo nalogo: „Katero število dobiš, ako od 3 za 2 dalje šteješ?“ — Kakor ta primer, tako preprosto se mora vsa snov prvega šolskega leta obravnavati; pri tem postopa učenec samostojno in se vadi v računanju, v nazornem računanju in ne v nazornem branju zneskov. Gaubyjevo nasprotje, v katero se sam postavi, hočem še osvetliti na primeru za uporabno računanja, katero tudi on ne ve s pravega stališča ocenjevati.

„Koliko zvezkov moreš iz 15 pol popirja narediti, ako vzameš za vsak zvezek 3 pole?“

To nalogo obravnava Gauby tako-le:

a) Učitelj izreka nalogo glasno in jasno.

b) Koliko pol vzameš za en zvezek?(3) Kaj moramo izračunati? (Koliko zvezkov moremo narediti iz 15 pol.)

Postopanje do tod moram le popolnoma odobravati.

c) in d) Koliko zvezkov moreš iz 3 pol narediti? (1 zv.) Iz 3 pol + 3 pol ali iz 2×3 pol? (2 zv.) Koliko zvezkov iz 3×3 pol? — Iz 4×3 pol? — Iz 6×3 pol? — Mi pa moramo izračunati, koliko zvezkov moremo iz 15 pol narediti. Ko bi le vedeli, kolikokrat 3 pole je to? Učenec: 15 pol je 5×3 pole. Koliko zvezkov moremo torej iz 15 pol narediti? (5 zv.)

Učitelj: Pozneje boste rekli: Iz 15 pol popirja moremo toliko zvezkov narediti, kolikokrat so 3 pole v 15 polah. 3 pole so v 15 polah 5 krat. Iz 15 pol moremo torej 5 pol narediti.

Nazorovanje. Učitelj položi 15 pol popirja na mizo. Učenci se prepričajo, da je 15 pol. (Šteti.) Potem učitelj 3 pole proč vzame. Te 3 pole dado prvi zvezek. Vzame spet 3 pole proč. Te 3 pole dado drugi zvezek i. t. d. S tem se učenci prepričajo, da se more dejansko iz 15 pol narediti toliko zvezkov, kolikokrat so 3 pole v 15 polah.

e) Ponavlja nalogo, N.1 (Stori.) — Odgovori in začni z besedo „ako“, J.1 (Stori.)“

Tako obravnava Gauby uporabno merjenje (str. 102.), pa tudi po Močnikovem ne moreš drugače postopati. Ubogi učenček! To je huje, kakor da bi te križali! V tem obravnavanju pa je tudi vsa obsodba Gaubyjevega postopanja.

Gauby s tako rešitvijo namreč sam prizna, da mora učence prištevanje, oziroma naštevanje razumeti, če hoče merjenje premagati; Gauby sam prizna, da mora učencu staviti vprašanje na vprašanje, če ga hoče privedi do rešitve te naloge; on sam prizna, da mora v vprašanje že rešitev naloge pokladati, on torej sam prizna, da tu o samostojnosti učenčevi še govora ni. Gauby se ne ozira na svojost učencev, kateri ne morejo v tem letu razumeti merjenja. — Isto velja tudi o Močnikovem postopanju.

Koliko drugačen je pouk, če razne vršitve računov dosledno ločimo, to je, če prehajamo na naštevanje, ko si je učenec že prisvojil predstave za prištevanje, če prehajamo na razštevanje, ko si je učenec že prisvojil predstave za naštevanje, kar se pa ne zgodi v 1. šolskem letu, kakor nas uči večletna izkušnja. Koliko drugačen je torej pouk, če v 1. šolskem letu osobito prištevanje in odštevanje izurimo, na naštevanje in razštevanje pa le pripravljamo, če prepustimo torej naštevanje in razštevanje drugemu šolskemu letu, za kateri vršitvi je prostor 1—20 tako preozek, če se z razštevanjem šele pečamo, ko je naštevanje učencem prešlo v kri in meso itd. itd. Navedeni primer bi potemtakem šele v drugem šolskem letu in sicer najprej za one slučaje, pri katerih je kolikokrat 2 ali 3, po naslednjih stopnjah obravnavali. Mislimo si, da učenci naštevanje že popolnoma razumejo in sicer tudi pri uporabnem računu, potem mu stavimo navedeno nalogo glasno in jasno in zahtevamo celo od njega, da jo še enkrat sam pove. Zdaj pa prepustimo njemu odgovor, kateri se, kakor nas uči izkušnja, navadno glasi: „5“. Učitelj: Dobro si izračunal, reci pa boljše „5 zvezkov.“ — Kako si pa to izračunal? — Učenec odgovori: Ker je 5 krat 3 15. — Dobro! Reci pa boljše: Ker je 5 krat 3 zvezki 15 zvezkov“. To je 1. stopnja za rešitev takih nalog, in na tak način rešujemo naloge več časa (več tednov), toliko časa, da si učenci prisvoje zvezo takih predstav. Ko se je ta prisvojitve dosegla, pride 2. stopnja na vrsto, pri kateri se učenec najprej vpraša: „Kolikokrat 3 pole je 15 pol?“ — 5 krat 3 pole je 15 pol; torej morem iz 15 pol 5 zvezkov narediti. — Na tak način rešujejo učenci naloge več časa, in šele potem, ko si morejo sami z vprašanji pomagati, preidemo na 3. stopnjo, pri kateri rešujemo nalogo v obliki razštevanja in ne v obliki naštevanja. Te misli sem le na kratko načrtal, upam pa, da me razume vsak blagovoljni čitatelj, ter da smem preiti na pogovor o drugi težki pomoti, katero zagrešimo pri pouku iz računstva.

O Gaubyjevi metodi sem pa tudi zato govoril, da odgovorim onim Slovencem, kateri so Gaubyjevo knjigo dobili v roko, jo pregledali in že tudi raznesli njeno hvalo med slovenski učiteljski svet. 2. pomota: Na podrobne stopnje se oziramo premalo. Oglejmo si take stopnje za ustno razštevanje in sicer tudi one, s katerimi na tako razštevanje pripravljamo. Omeniti moram tudi, da otroci že znajo števila razstavljati, prištevati in naštevati, ko začnem prevajati na ustno razštevanje.

1. stopnja. Razstavljanje števil na 2 (v prost. 1—20), na 3 (1—30) a) neenake, b) enake dele.

N. pr. a) $6 = 4 + 2$, b) $6 = 3 + 3$.

2. stopnja. Razstavljanje števil na 2 in 3 enake dele v zvezi z naštevanjem.

N. pr. $2 = 1 + 1$ ali $2 = 2 \times 1$, $3 = 1 + 1 + 1$ ali $3 = 3 \times 1$.

3. stopnja. Obrat druge stopnje. N. pr. $2 = \cdot \times 1$.

4. stopnja. Prevod tretje stopnje na razštevaje.

N. pr. $\times 1 = 2, 1 \vee 2 =$.

Do tod si mislimo, da število enakih delov ni večje od 2 ali 3; od zdaj zanaprej je pa to število tudi lahko večje. N. pr. $\times 2 = 8, 2 \vee 8 =$.

5. stopnja. Merjenje samo zase. N. pr. $5 \vee 10 =$.

Gotovo je, da vse te stopnje ne pridejo v 1 uri na vrsto; učenec mora imeti časa, da si vsako prisvoji. Kolikor stopenj, toliko vrst nalog, katere učenci prav lahko pri posrednem pouku samostojno rešujejo. (Primerjaj „Načrt za enorazr.“) Če torej učitelj učencem da odduška od ure do ure za vsako podrobno stopnjo, potem mu morajo tudi oni slediti, ki imajo tršo glavo. Moj načrt za enorazrednice je v tem zmislu sestavljen ter olajša učitelju in učencem delo; ta načrt se pa da tudi za šole, ki imajo več razredov, z ozirom na ureditev snovi po stopnjah porabiti.

Računstvo smemo primerjati s poslopjem, sestavljenim iz predstav, ki segajo druga v drugo. Kdor torej postavlja tako poslopje, mora zaporedoma predstavo predstavi privedati, ne da bi katero preskočil, in te predstave trdno drugo z drugo zvezati. Zato pa je potreba mnogokratnega ponavljanja, da pridobivamo cele slike posameznih delov in celo sliko vsega poslopja. Tako n. pr. bi za gornji primer vselej, kadar preidemo na novo stopnjo, vse prejšnje stopnje zaporedoma na kratko ponavljali in temu ponavljanju pridjali novo stopnjo.

3. pomota: Pri pouku iz računstva premalo skrbimo za izdatno prisvojitvev dekadične sestave števil.

(Dalje prih.)

0 pravopisju v slovenski ljudski šoli.

(Spisal Janko Leban.)

(Konec.)

5. šolsko leto.

1. Nareka besed z r-vokalom. (Brdo, brzda, krst itd.)

2. Nareka besed, v katerih ima *e* svoj polni in čisti glas in ga je zato tudi treba pisati. N. pr. Jernej, meterski, primerjam, večernice.

3. Gibljivi poluglasnik se ohrani tudi, če bi sledilo preveč tihnikov zapored (navadno že po 2 tihnikih); n. pr. Ciper — ciperski; Oger — ogerski; mojster — mojsterski; Koper — koperski.

(Vse take in enake besede se lahko uporabljajo v primernih stavkih za narekovanje).

4. Z veliko začetno črko pišemo zaimke v pismih, s katerimi nagovarjamo dotično osebo, ki ji pišemo. (Jaz pravim otrokom: Pišemo z veliko zato, da tistega počastimo, komur pišemo.) Takisto velja pri naslovih na velike dostojanstvenike; n. pr. Vaša cesarska Visokost! Vaša škofovska Milost!

5. Za *e*, *č*, *š*, *šč*, *ž*, *j*, *lj*, *nj* se pokazuje *e* namesto *o* (Ta stvar sodi prav za prav v slovnico. Jaz svojim otrokom to tako preprosto pojasnim: *C*, *č*, *š* . . . imajo tako moč — kaj pa da slovniško moč — da v sklanjavi izpreminjajo *o* v *e*. Otroci to dobro umejo in mi jako dobro pogajajo dotične sklone, recimo: Učencem, učencema (ne: učencom, učencoma).

6. Od osebnih in družinskih imen izpeljani svojilni pridevniki se pišejo z veliko začetno črko; n. pr. To je Janezova suknja. To je Levstikova slovnica. — Pridev-

niki pa, ki so izpeljani iz drugačnih lastnih imen, se pišejo z malo začetno črko; n. pr. To so učitelji logaškega okraja. Ta gospod je goriški župan.

7. Z veliko pišemo tudi pridevniške pristavke, ki s svojim imenom zrastejo v eno celoto, v en pojem. N. pr. Ferdinand Dobrotljivi, Rudolf Habsburški.

8. V lastnih imenih, ki so iz pridevnika in samostalnika, ki sam zase ni lastno ime, rabimo le v prvi besedi veliko začetno črko. N. pr. Gorenja vas; Stari trg; Novo mesto.

Tu so mi nekateri gg. tovariši ugovarjali, češ da naj bi se pisalo skupaj: Stari trg, ali pa vsaj Stari Trg. Povdarjalo se je tudi, da vlada sama želi poslednjo pisavo; zato da se bere tudi na zidu pri Logatcu „Cerkovska Vas“. Jaz sem seveda zahteval stroge doslednosti in edinosti v tem obziru, priporočujoč, da poslušajmo in se klanjajmo v tem obziru p. St. Škrabec, ki uči tako, kakor poročam jaz. Po konferenciji sem pa vendar še pisal g. patru, ga proseč, kako sodi on. Na to sem dobil sledeče pojasnilo: „Stari trg bi bilo prav, ako bi pisali tudi starioče, staramati i. t. d. Vi ste bili torej po pravici zoper tako pisavo. Ako Vam vlada ukazuje pisati Cerkovska Vas, pišite, ker to slovenščini nič ne škoduje. Kompetentna vlada v tem seveda ni in taka pisava sama na sebi neopravičena, ker Vas ni lastno ime, temuč obe besedi skupaj. Zakaj ni vlada pomislila, da pišejo tudi Nemci le Kirchdorf, ne Kirch-Dorf?“

6. šolsko leto.

1. Razlogovanje po črkah.

a) Po tem se tihnik med dvema samoglasnikoma jemlje k drugemu zlogu; n. pr.: go-ba, so-va, ke-pa.

b) Kakor stojita dva različna tihnika med dvema samoglasnikoma, jemljemo prvega k prvemu, drugega k drugemu zlogu; n. pr.: or-li, ječ-men, per-ce.

2. Ko je sredi besede več različnih tihnikov, jih krojimo kakor v govoru, ločivši deblo od pritiklin; n. pr.: list-ki, konj-ski, ljud-stvo.

3. Sestavljenke ločevamo po njih sestojnih delih; n. pr.: boso-nog, nad-učitelj, kolo-vodja.

4. Biva li prvi zlog kake besede iz edinega samoglasnika, bolje, da se ne loči. N. pr.: oče, oko, idi (ne: O-če, o-ko, i-di.)

5. Izjemno razlogovanje se pokazuje v nastopnih besedah: gro-zdje, poo-stri-ti; bi-strost; čvr-stev; boga-stvo; člove-štvo.

6. Kdaj se piše v družilniku *z* in kdaj *s*? (To pravilo, ki ga najdemo v vsaki slovnici, naj si prisvoje otroci le bolj praktično, ker dotično teoretično pravilo je presuhoparno in kmalu izgine iz spomina. Jeziški čut ali — če hočete — uho naj otrokom pove, kdaj se piše *z* in kdaj *s*; n. pr.: *z* bratom, *s* palico i. t. d.)

7. Narekovati besede z *j*, ki se glasi kot *i*; n. pr.: pij, lij, umij i. t. d.

8. Narekovati besede, ki se začenjajo s *s*, *z*, *iz*, *vz*, *v*, *u*.

9. Ostala bistvena in nebistvena ločila.

10. V lastnih imenih, ki so iz pridevnika in samostalnika in ob katerih je že samostalnik sam lastno ime in se mu pridevnik spredaj pristavlja le zaradi razločevanja, v tem primeru se pišeta obe besedi z velikima začetnima črkama; n. pr.: Škofja Loka, Ilirska Bistrica, Male Lašiče, Velike Lašiče.

11. Podobno se pišejo tudi krajna imena, sestavljena iz Šent ali kakor piše p. Škrabec:

a) Šant, (ker je iz latinskega sanctus) in imena svetnika, ako sta ohranjeni ne nadalje okršeni obe besedi; n. pr.: Šant Jakob, Šant Jarnej.

b) Ako je pa prva nadalje okršena in morebiti tudi druga kaj drugačna, kakor je sicer, potem se pišeta vkup kakor ena beseda z eno samo veliko črko; n. pr.: Šmartin, Šanklavž, Štvarjan i. t. d.

c) Ako se rabi namesto Šant domačinka: „sveti“, gre v krajnih imenih tudi to pisati z veliko začetno črko; n. pr.: Sv. Lovrenc, Sv. Lenart, Sv. Križ, Sv. Trojica. Ako se piše le: sveti Lovrenc, pomeni to svetnika, ne kraja, ki se po njem imenuje.

V tem obziru mi piše p. Stanislav Škrabec: „Na Vaše vprašanje Vas moram opomniti, da narod v resnici ne govori Šent Jakob, Šent Jernej; šent je le neka kletvica, kaker veste, najberž iz kake stare nemške besede, ki nima nič opraviti sè šnt = sanct. Poslednja besedica se izgovarja ne z e, temuč s polglasnikom, kterelega pišem jaz v natančnejšem slovniškem pravopisu z à torej: Šànt Jérnèj, v navadnem pisanju pa pišem seveda tudi jaz Šent Jernej ne Šant Jarnej.“

12. Najnavadnejše kratice (Glej Končnikovo slovnico § 14.)!

Opomnji. a) V vseh šolskih letih naj se pridno prepisuje in piše po nareki vse leto.

b) Takisto je treba v vseh šolskih letih pridno ponavljati!

Iz „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

 proslavo in spomin na 50letno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Frančiška Jožefa I. je ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ v Ljubljani

šolski muzej,

ki se bo slovesno otvoril letos prve dni vel. srpana povodom X. glavne skupščine „Zaveze slovenskih učiteljskih društev.“

V muzej se bodo sprejemali ti-le predmetje:

I. Pedagogiški-literarni proizvodi in sicer:

1.) Dela in razprave o pedagogiki in sicer a) občno vzgojeslovje; b) dušeslovje; c) zgodovina vzgojeslovja; d) šolsko zakonodajstvo; e) šolsko zdravstvo.

2.) Dela in razprave o didaktiki in sicer a) občno ukoslovje; b) podrobno (specijelno) ukoslovje; c) nazorni nauk, čitanje, računstvo, realije.

3.) Učne in pomožne knjige: Abecedniki; Berila; knjige za zemljepis in zgodovino, za prirodoznanstvo in prirodoslovje, za risanje in pisanje, za deška in dekliška ročna dela, za kmetijstvo i. t. d.

4.) Mladinski spisi: Teoretiški del o mladinskih spisih, o knjižnicah za mladino in o ljudskih (narodnih) knjižnicah, potem pravi mladinski spisi in sicer zabavni in poučljivi.

5.) Perijodični spisi: Strokovni listi, učiteljski koledarji, šematizmi in ročni katalogi.

6.) Godba in petje: Pesmarice, pevske šole, šolske narodne in cerkvene skladbe.

7.) Uradni spisi.

II. Lepslovni proizvodi, ki so jih spisali slovenski učitelji.*

III. Metodiško-tehnični proizvodi (učila) in sicer:

1.) Učila za otroške vrtce: Predmeti (modeli) in podobe za nazorni nauk, pletarska dela, izšivalna dela, omarice (stolpi) za stavljenje, modelirska dela, igre in igrače.

*) T. j.: ljudski, vadniški in meščanski učitelji, šolski nadzorniki in srednješolski profesorji.

2.) Učila za I. razred: Podobe in predmeti za nazorni nauk, čitalni in računski stroji, table, pisalno orodje in zvezki za I. razred.

3.) Učila za srednjo stopnjo: Predmeti in podobe za nazorni nauk, čitalni stroji, nazorni pripomočki za domoznanstvo, učila za risanje in lepopis.

4.) Učila za višjo stopnjo (meščanske šole): Modeli in podobe za nazorni nauk, aparati, oprave, predloge, karte, načrti, tabele, table, stojala i. t. d. za računstvo, pisanje, zemljepis, zgodovino, prirodoznanstvo (somatologijo), prirodoslovje, kemijo, telovadbo, godbo, deška in dekliška ročna dela, kmetijstvo i. t. d.

5.) Učila za nadaljevalne tečaje, za obrtne šole, obrtne nadaljevalnice in obrtne strokovne šole: Modeli in podobe za nazorni nauk, predloge, zbirke vzorcev i. dr.

6.) Učila za učiteljišča: Predmeti in podobe za nazorni nauk, aparati, karte, podobe za psihologijo, geografijo, zgodovino, prirodoznanstvo (somatologijo), prirodoslovje, kemijo, kmetijstvo, ročna dela za kandidate in kandidatkinje.

IV. Šolsko orodje (šolska oprava): Klopi, table, stojala, katedri; telovadno orodje i. t. d.

V. Šolske potrebščine: Zvezki, držala, peresa, svinčniki, i. t. d. —

Vposlane stvari bo presojala razstavna sodnija — „Jury“ — ter jih priporočala za rabo v ljudskih, meščanskih in srednjih šolah.

Vsakemu predmetu bodi pridejan naslov razstavljavca (izumitelja).

Učila naj se vpošljejo taka, kakoršna so v prometu pri trgovcih; če pa niso v prometu, naj se pa pošljejo modeli, risbe ali načrti (če le možno barvani.)

Želeti je, da se prilože učilu tudi popisi o uporabi, tvrdka, kjer se učilo izdeluje ali prodaja, cena, recenzije in priporočila.

Vse predmete, ki ostanejo last muzeja, je vposlati najkasneje do dne 1. mal. srpana t. l. gospodu **Jakobu Dimnik-u**, mestnemu učitelju v **Ljubljani**.

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“:

L. Jelenc l. r.,
predsednik.

D. Česnik l. r.,
tajnik.

Fr. Luznar l. r.,
blagajnik.

Naši dopisi.

Iz kamniškega okraja. Kamniško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor dne 21. malega travna v Dobu.

Gosp. predsednik L. Letnar se najprej spominja unrlega tovariša Vavkna. Pokojni je ljubil svoje tovariše-učitelje ter jim bil zelo gostoljuben. Bodi mu blag spomin!

Nadaljevaje svoj govor, pravi, da z današnjim občnim zborom praznujemo nekako desetletnico našega društva. Vsako društvo je veselo, ako doseže desetletnico svojega obstanka, posebno ako je tudi delovalo in ne le životarilo. Naše društvo je ves čas delovalo, doneslo precej dobrega sadu, kar nas mora veseliti.

Nadalje omenja veliki pomen učiteljskih društev ter spodbuja učiteljstvo k skupnemu in vztrajnemu delovanju: „Spominjam se, da sem govoril o učiteljskem in duhovskem stanu z nekim duhovnikom. Ta mi je med drugim

rekel: Mi imamo denar, imamo pa tudi agilne ljudi, ki vztrajno in neumorno delujejo v prosep našega stanu“.

Storimo tudi mi tako! Naše gmotno stanje se nam je sicer še premalo zboljšalo, vendar pa zremo lahko nekoliko mirnejše v prihodnost. Ne obupajmo tedaj, delujmo vztrajno dalje, z vstrajnostjo bomo še vse dosegli. V to ime vas pozdravljam.

Ob tej priliki se pa spominjam tudi 50letnega jubileja, katerega to leto praznuje naš presvetli vladar. Gotovo je želja vas vseh, da ga Bog ohrani še mnogo let in mu da čez 10 let praznovati 60letnico vladanja.* S trikratnim živijoklicem na cesarja se prestopi k naslednji točki dnevnega reda. Ker g. blagajnik ni bil navzoč, prične takoj g. J. Toman s svojim poročilom: „Kako bi se dali učenci eno- in dvorazrednic brez slovnških in pravopisnih pravil privaditi pravilnemu pravopisu“.

Po poročilu se je vnela živahna in prav zanimiva debata, katere so se vdeležili, razen g. poročevalca, še gg. L. Letnar, F. Marolt, F. Razpotnik in M. Janežič. Pri prostovoljnih nasvetih se je predlagalo in sprejelo sledeče:

G. L. Letnar: Vsakdo naj zbere nekaj rastlin, hroščev itd. Poišče naj, kolikor mogoče, latinska, nemška, slovenska, posebno pa krajevna imena. Napravili si bomo na ta način male zbirke, pridobili dobro terminologijo in storili prirodopisni pouk posebno v pomladanskem času prijeten.

G. G. Koželj: Ker društvo nima potrebnih moči, da bi napravilo koncert v proslavo 50letnice presvetlega cesarja, naj vsak ud društva nekaj daruje v prid „Cesar Franc Jožefove ustanove za učiteljske sirote na Kranjskem.“

G. M. Janežič: Društvo naj izreče odboru „Slov. učiteljskega društva“, posebno g. uredniku „Učiteljskega Tovariša“, zahvalo za vstrajno in požrtvovalno delovanje za zboljšanje naših plač s pristavkom: — tako naprej!

Po 2¹/₂ urnem zborovanju zaključil g. predsednik s trikratnim slavoklicem presvetlemu cesarju zborovanje.

M. Janežič.

Iz logaškega okraja. Odbor tukajšnjega učiteljskega društva je prejel to-le rešitev:

Štev. 2557.

Slavnemu „Društvu učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega v Planini“.

Visoki deželni zbor je v 10. seji dne 15. svečana t. l. o prošnji slavnega društva z dne 10. prosinca t. l.

1.) da se nagrade za kmetijski pouk zvišajo,

2.) da se nagrade določijo po poročilih c. kr. okrajnih šolskih nadzornikov in

3.) da se pravočasno taiste nakažejo, sklenil nastopno:

„Ta prošnja je rešena s tem, da je visoki deželni zbor v proračun normalno-šolskega zaklada za l. 1898. v potrebščini, poglavje III., naslov 1, točka 11, za pouk v kmetijstvu sprejel znesek 2000 gld.“

O tem sklepu se slavno društvo s tem obvešča.

Deželni odbor kranjski v Ljubljani, dne 4. mál. travna 1898.

Detelu.

Vestnik.

Cesarja Franciška Jožefa I. jubilejna ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Engelbert Gangl, učitelj v Ljubljani, 10 gld.; g. Josip Osana, učitelj v Svibnem, 1.50 gld.

Učiteljski konvikt: Sl. „Narodna tiskarna“ v Ljubljani, v zmislu „gospodarskega programa“ 50 K; g. Anton Cirman, nadučitelj v Poljanah nad Škofjo Loko, 10 K; ljubljanski učiteljskiščeniki III. leta 7 K; g. A. Ž. 1 K; g. „Gustel iz Lokve“ je daroval društvu Lünermannov latinsko-nemški in nemško-latinski slovar, obsezajoč okolo 7000 strani; isti gospod je daroval v društvene namene „Allgemeine Bilder-Bibel“ für die Katholiken, oder die ganze heilige Schrift des alten und

neuen Testaments. Stereotyp-Pracht-Ausgabe. „Slovar“ in „Zgodbe“ so na prodaj v prid konviktu.

Zabavnih listov I. zvezek je izišel v Miličevi tiskarni. Prosimo slovensko učiteljstvo, da pridno seže po tem izbornem mladinskem spisu in se v ta namen posluži današnjemu listu priložene nabiralne pole. Več o tej krasni knjigi prihodnjic.

G. Luka Jelenc, predsednik „Zaveze“, je prebil te dni v Ljubljani izpit za meščanske šole iz I. skupine. Vrlemu bojevniku za pravice ljudskega učiteljstva in za napredek šolstva naše iskrene čestitke!

Draginja v Ljubljani prihaja leto za letom večja, katero posebno hudo občutijo uradniki, profesorji in učitelji. Te neznosne draginjske razmere v deželnem stolnem mestu so dale povod gg. drž. poslancema dr. Ferjančiču in Kušarju, da sta podala v seji poslanske zbornice naslednjo interpelacijo, naslovljeno na finančnega ministra: „Posledice grozne potresne katastrofe iz l. 1895. so, žal, v Ljubljani še vedno jako občutne. In so razmere zlasti za drž. uradnike silno neugodne. Ne glede na splošno draginjo vseh živil je zlasti velika težava s stanovanji, ker zahtevajo hišni posestniki, ki so z velikimi žrtvami svoja poslopja priredili zopet za prebivanje, temu primerne, jako visoke najemščine. V zadnjih dveh letih je bilo sicer mnogo novih hiš sezidanih, te pa deloma še niso pripravljene za prebivanje, a kar jih je pripravljenih, tam se drže hišni posestniki uvedenih, visokih najemščin, da dobe iz hiš obresti in amortizacijo investiranih glavníc. Te razmere bodo vladale, dokler se naravnim potom ne izravnajo, oziroma dokler se ne znižajo najemščine in ne postanejo take kakor je primerno in naravno v Ljubljani. Poznavajoč razmere, moremo z mirno vestjo trditi, da so najemščine sedaj še za uradnike jako visoke in da jih uradniki ne vzmorejo. Z ozirom na to vprašamo Nj. ekscelenco“

Če so pa za državne uradnike ljubljanske draginjske razmere neznosne, je čisto naravno, da jih še mnogo težje prenaša ljubljansko učiteljstvo. Reš je, da bo po novem zakonu dobivalo ljubljansko učiteljstvo po 180 gld. stanarine na leto, a pomisliti je pa treba tudi, da danes v Ljubljani dostojnega in zdravega stanovanja ni dobiti pod 300 gld. na leto. Na podstavi teh razmer so prosila vodstva mestnih deških šol, da bi se nekateri mestni učitelji III., oziroma II. plačilne vrste uvrstili v II. oziroma I. plačilni razred. Povdarjala pa niso vodstva le neznosnih draginjskih razmer, ampak tudi iz vrstno službovanje dotičnih učiteljev in pa začasna službena leta od prebitega izpita učne usposobljenosti do stalnega nameščenja. Mestni šolski svet je stavil na podstavi te prošnje deželnemu šolskemu svetu primerne nasvete. Če pomislimo, da razen dveh učiteljev službujejo v Ljubljani že starejši učitelji, je takih, za koje prosijo vodstva mestnih deških šol, da bi se pomaknili v II., oziroma I. plačilni razred, le pet ali šest. Skoraj vsi ti bi pa že itak prišli v II., oziroma I. plačilno vrsto, da bi bili pravočasno stalno nameščeni; poleg tega so ti učitelji iz vrstno kvalifikovani za svoje delovanje v šoli in iz ven šole. Na podstavi § 3. novega šolskega zakona ima deželni šolski svet pravico 30 učiteljev III., ozir. II. plač. vrste pomakniti v II., ozir. I. plač. vrsto, ne oziraje se na službena leta, ampak na izvrstno službovanje in na posebne razmere službenega mesta. Zato mislimo, da so vodstva mestnih deških šol storila le svojo dolžnost, če so zastavila svojo besedo za zaslužne njim podredjene učitelje. Ta pot prošnje je odprt tudi vsem drugim šolskim vodstvom in okrajnim šolskim svetom, da se potegnejo za zaslužne učitelje, oziroma učiteljice. Pozabiti se ne sme, da je regulacijo plač priborilo ljubljansko učiteljstvo, zato obžalujemo tisto „kolegijalnost“, s katero se je zadnje dni udarilo na veliki zvon ter ž njo izpodkopaval ugled našega stanu! Učiteljskih prošenj še ni konec; priboriti nam je še zvišanje petletnic in pa stanarino večrazredniškemu učiteljstvu. To nam bo pa le mogoče doseči, če složno postopamo, a s „kolegijalnostjo“, kakoršna se je popolnoma neopravičeno pojav-

ljala zadnji čas po listih, se pa ljubljansko učiteljstvo pehá od sebe, češ, der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan — — —!

Ivan N. Resman. Tiho in zadovoljno v gostoljubnem svojem domu je praznoval Ivan N. Resman dne 24. m. m. petdesetletnico svojega rojstva. Resman je znan čitajočemu občinstvu po presrečnih, prav v narodnem tonu zloženih pesmih, ki jih je poslal že nebrojno med svet. Saj je Resman od mladih let pa do danes, ko vsak vidi, da mu „jesen je pala, da niti so bele v laseh...“, vztrajen, marljiv in plodovit sotrudnik mnogim slovenskim političkim in leposlovnim listom.

Precej tesno je Resmana že objela jesen življenja, ali ostal je mladostno navdušen, ves gorak in goreč ljubitelj, podpiratelj in pospeševatelj vsega, kar je lepo, dobro in plemenito. Resman je mož mladega srca, mehke in dobrotvorne duše!

A kar je za nas največje vrednosti: Resman je velik, odkritosrčen prijatelj slovenskega učiteljstva. Z zanimanjem gleda in motri naše delovanje, z besedo in z dejanjem je vrl podpornik vsemu, kar smo započeli in zasnovali. Naš list, naše društvo in naš konvikt so mu dragi in ljubi prijatelji, in veliko je že storil Resman za to trojico.

Pridružujemo se tudi mi Resmanovim čestitvami in slavivcem ob njegovi petdesetletnici z iskreno željo, da nam ga Bog ohrani še mnogo let tako krepkega, dobrodušnega in zdravega, kakor je zdaj, ko mu je življenje začrtalo že peti križ, ki pa ni kar nič upognil njega čestitljive in impozantne postave! — Bog!

Efektna loterija mesta ljubljanskega. Kakor znano, je dovolil presvetli cesar vsled potresa toli prizadetemu mestu ljubljanskemu prireditelj efektne loterije, katera je založena z 2700 glavnimi in stranskimi dobitki v vrednosti 100.000 kron. Prvi glavni dobitek v znesku 50.000 kron se bode izplačal, ako bo lastnik dotične srečke to zahteval, v gotovini v zlatu. Čisti dohodek efektne loterije je namenjen zakladu za regulacijo ljubljanskega mesta. Z ozifom na občekoristno svrhu te loterije in na nizko ceno srečk se je nadejati živahne udeležbe vseh slojev našega prebivavstva. Srečke se dobivajo po kroni (50 krajcarjev) v vseh tobačnih trafikah, loterijah in menjalnicah. Javno žrebanje se bode vršilo nepreklicno dne 4. vinotoka 1898.

Nadučitelj, na 2 razrednici v lepem kraju na Gorenskem, bi rad menjal za službo. Več se izve pri uredništvu našega lista.

Vabilo k občnemu zboru „Učiteljskega društva za Kranjski šolski okraj“, ki bode dne 12. velikega travna t. l. ob 10. uri dopoldne v Škofji Loki. Vspored: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev pregledovavcev računov. 5. Poročilo glede opisa Kranjskega okraja. 6. Prostonovljna predavanja. 7. Volitev delegatov za X. glavno skupščino „Zaveze“. 8. Posamezni predlogi. 9. Volitev novega odbora. — Čestiti p. n. društveni člani se pozivljejo, da se udeležé zborovanja polnoštevilno. — Gostje dobrodošli! — Za odbor:

Drag. Česnik,
t. č. predsednik.

Andrej Rapè,
t. č. tajnik.

Premembe pri učiteljstvu na Kranjskem: Gospod Franc Potokar, učitelj pri D. M. v Polji, je dobil voditeljsko mesto v Dragi; gđc. Franja Eržen, začasna učiteljica na Vrhniki, je stalno nastavljena.

† **Andrej Vavken,** bivši nadučitelj in mnogoletni župan v Cerkljah, je umrl. N. v m. p.!

Slovensko učiteljsko društvo za koperski okraj bode redno zborovalo 26. dne meseca vel. travna t. l. ob 10. uri zjutraj v Klanecu s tem-le dnevnim redom: 1. Po-

novitev domačega okraja s prehodom na deželo (nastopi g. M. Žagar s I. odd. više skupine). 2. Razprava o nastopu. 3. Poročilo o društvenem delovanju in stanju. 4. Poročilo delegatov o zborovanju „Zaveze“ v Celju. 5. Volitev delegatov v „Zavezo“. 6. „O naši organizaciji“ (govori g. Fr. Orel). 7. Volitev novega odbora. 8. Eventualnost. — K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Razširjanje šol. Deželni šolski svet je odredil razširjenje enorazrednic v Železnikih, v Ihanu in v Stopičah v dvorazrednice in ustanovitev novih enorazrednic v Dolu in v Sabrjah.

Premembe pri učiteljstvu na Štajarskem: Učitelj v Št. Petru v Sav. dolini, g. Jožef Zorn, je nameščen iz službenih ozirov v Loko pri Zidanem mostu. G. Anton Godec, podučitelj v Lembahu, je postal učitelj ravno tu. G. Martin Vodenik v Slov. Bistrici je dobil poduč. mesto v Brežicah, ne pa, kakor se nam je napačno poročalo, v Poličanah, a v Poličane je prišel za podučitelja g. Jožef Koklj, dosedaj pri Kapeli blizu Radgone. — Okrajni pomožni učitelj za okr. glavarstvo Maribor, g. Alojzij Schamp, dosedaj v Kamnici, oziroma Zgornji Sv. Kungoti je prideljen v petrazrednico razširjeni šoli v Makolah. Semkaj je tudi premeščen suplent v Črešnjevcih, g. Anton Šebat, v Črešnjevce pa pride za suplentinja gospa J. Šamprl-ova. Suplentinja v Selah, gđc. Ana Šamprl je premeščena k Sv. Marjeti niže Ptuja.

„Učiteljska posojilnica“ učit. društva „Komensky“ za Prago in okolico ima zdaj 80 členov s 120 deleži (po 10 gld.); konec letošnjega leta je potekel rok k vplačilu zapisanih deležev. Zavodov kapital znaša 902'60 gld.; darovi in poplačila 110 gld. vložki 143'80 + 1433'80 gld. Do sedaj se je izplačalo na kredit menice 34 krat vsota 3738 gld. s čeki 1520 gld. Vložki se sklepajo poluletno s 4^oo, posojila se dajejo do iznosa dvakratnih plačanih deležev brez poroka, do 100 gld. z enim, od 100—500 gld. z dvema porokoma po 6^oo obresti. Porok mora imeti čez 800 gld. stalnih dohodkov vsako leto ali pa nepremakljivega premoženja. Uraduje se v sredo in v soboto od 4.—5. ure popoldne v bralni sobi „Komenskega“. Vodstvo obstoji iz vodje, blagajnika in knjigovodje. Posojilnica posreduje tudi učiteljstvu pri vsakem zavarovanju na življenje pri banki „Slaviji“, na kar kolege zlasti opozarjamo. (Po „Češkem Učitelu“). — Na Češkem in Moravskem je več učiteljskih posojilnic. Kaj pa pri nas? Za vse slovenske učitelje bi se vendar ustanovila lahko ena močna „podporna posojilnica“, čeprav bi v pričetku imela veliko mrdajočih nezaupnikov, kateri se bodo pa kmalu prelevili v dobre prijatelje zavoda. J. K.

Jubilejni koncert

v proslavo 50 letnice cesarjevega vladanja.

Oglašenci: Janko Jezeršek, učitelj v Križu; Karel Završnik, učitelj v Dupljah; Mih. Debelak, učitelj v Kovoru; Marija Gallé in Josipina Fortuna, obe učiteljici v Cerknici; Jos. Cirman, učitelj v Poljanah; Helena Franko, učiteljica v Koprivniku pri Kočevju; Dragotina Lešnjak, učiteljica na Frankolovem pri Vojniku; Fran Kašca, učitelj v Grahovem ob Bači (Prim.).

Opozarjamo še enkrat one gospice kolegince in gospode tovariše, ki nameravajo sodelovati pri jubilejnim koncertu, da se izvolijo v najkrajšem času zglasiti, ker bomo začeli kmalu razpošiljati note. Prva skupna pevska vaja bo binkoštni torek zjutraj v Ljubljani. Te pevske vaje naj se izvolé udeležiti oglašenci kar v največjem številu.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/8 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.